

Онза медээ

ШЫЛГАЛДАНЫ ШЫДАШКАННАР

Делегей чемпиону Аяс Соян биле Сибирь чемпиону Эрес Болат-оол Россиянын делегей маргылдаанын эң дээселерин шилип алыр шилиндек кик-боксёрларын Сочи хоорайга эрткен өөредилге-тренировкалыг чыгыкыга он хире хонук озалдап барза-даа, шилилгесе шыырак диртип, тиилелгелиг эеп чанып келгенер.

Бистин спортчуларымыс чүг медээни дындадып ора, Сочиге чедэ бээр, чурттуң илэ-бүрү деискарларын тундур келген 70 амыг хып дээ айнык эрлер тренер.башкыларын удуруттуулазы-биле аныгы-аңгы дөңдөлгө арга-дуржулгазын, күжү шенешкен, шыгыны белеткелди эр-тип, күженишкенин кичээлдеэн турган.

Аяс биле Эрестин озалдап келгенин маанай турар барымдаа бар эвес, шыгалдааны дужаар, шилишкенин кылыр хуну келген. Делегей маргылдаанын шилилгесе дөңдөлгө алыр чыгыкыга калыпталар чыгыптар. Тундур оюнга чедир оларын шилирин Сочининг дөңдөлгө алыр дертиртен спорт залына болган. Аяс биле Эрестин дөңдөлгө алыр 4—4 спорт маст-терлер аданашкын моорейлешкен. Баштайгы ужурашкыларын олар кайызы-даа бөгөлдөшкөн чокка ажып эрткен, бириг чедэ демиселди уламчылаан.

Энне шилиндерин илередир тундур оюн курорт хоорайнын шире ареназын-га, чик артистерини көүзүлери тонуен билек эл-эли, 54 ки-тиг дөңдөлгө Эрес Болат-оол удурун-чызын сан-биле алып каан. Аяс Соян 60 кг-га арыг тии-летке чедир ап, артык күш-тууун шыныткан. Олар бо улаада белден өрү тевер-шанчап — кик-боксун эң калыг-берге хевиринге маргышкан, боттарынын дөңдөлгө алыр бирге чирке үнүп, Делегей Кубогу дээш бо чылды септээр 16—22 хунне-ринде Англияныг Бирмингем хоорайныг Сочиге калы чорчаан тренер Н. К. Шивит-Хурак-биле аттангы-тар.

Илья Кимович бо өөрүп...

Даным САЛТАК.

Сүзүглел

ӨЛЧЕЙ УДАЗЫНЫ

БОДАЛЫБЫС ЧАҢГЫС

Бо чылдың июнь 20-30 хуннеринде Бурятиянын дагыг району, бойдустан чалаалгазы онзагай, суур-суур мейги бангыг дагылар, ховар дээш мыйг унуштуг, арыг айдыс агарарыг, кижик баала-ла бойдустун бир адыры болганда, ол-ла бүгүнү көрүп, сагыш-сеткил бойдул, хей-ады көдүрүп келир мыйгыг чаран чурумадыг Курумканга Россияда сарыг шажын шилелдериниң төлээлериниң ретринд (чымыг) болуп эрткен.

Анаа гелуг өзү-чаңчыла-рынга практиктиг семинар медитацияны Чырыкмыг дагал-ламаның Россияда, ХКД, Моолда сарыг шажын талазы-биле төлээни Геше Джампа Тинлей база хун-дулуг Еше Лодой Римпоче удурутуп башкарып эрттир-ген.

Практиктиг семинар медитацияны IX Ховар Геген Джезун Дампа бурган башкыныг бодун көрүп, дынчап өөренир болганмыс амы-хууда улуг аскежик чала-рыг деп санаар болдуру. Бода Геген башкымыс та-ймыр ажылын бодунуң дылыг кылган, оюу Геше Джампа Тинлей башкы ан-гли дылыг окулдуларга, Мос-квадан студент Маа орус дылыг окулдуруп турду. Мынчаар улуг адыг ажалдыг лекцияларын дынап, өөр-енир аргалыг болдуру. Очул-ганың шалыкын дүргенин, билдирин, чаңчыкканын демелгелдизин.

Варгунинин дагыг чога-штынаанын «Гаянда Ше Дувин» хурузунин шөрөтэ ламазы Артур Н. Намжилов башкарыкчы комитетти удуруттууша, мпч хой чоңу-чул удуруп-чылды, ижер-чириниң конугт уламын, он-баш-так-была организастап, чер-чуртуну бай-байлашкы-дыкын, корум-чурмууну ка-ракка көзүдүр бодунуң тө-рөн нация чоңу-биле бир демилгэ бадтыккап, биче уя-сеткилин көргүскенин ды-ка-ла магадан көрдүвүс. Тывадан келгенерин халас чеченирин организастап, дуза кыла кааттары лама-башкыныг билдиргэ тала-ныг бадтыктап турду.

Ол чымык Россияда, ХКД, Моолда болган Аме-рикан Геше Джампа Ти-лей башкыныг 300 ажыг өөреникчилери келген. Мос-ква, Санкт-Петербург, Томск, Омск, Чита, Казахстан, Яку-тия, Калмыкия, Тыва, Ир-кутск, Ангарск, Владивос-ток, Ижевск, Улан-Удэ дөш-оон-даа мпч. Чугле Мос-квадан беэин 60 ажыг кижик эеп, ол бүгүнү организаста-жып, идеялейгир киржиле-зин, өөредилгелгэ билдирин (тибет дылыг номчуур, ажал-дарын тибет дылдан орус дылыг окулдуруп, окулгазын...

Вера ОНДАР.

Кызылдың № 5 школазын улуусу чаңчылар, мөзү-бүдүш талазы-биле шенелде ажалдыг кылып турар башкымыс.

ТУҢНЕЛ ТАНЫШТЫРЫЛГА

Тыва Республиканың Арга-арыг ажылдагыг тала-зы-биле куруне комитети бо чылдың июль 8-тен 27-ге чедир республиканың кожууннарынга, арга-арыг ажылдакчыларыга РФ-тин чаа арга-арыг та-лазы-биле кодекзин таныштыры-биле семинар-ларын эрттиргенер. Орта Арга-арыг ажылдагыг та-лазы-биле куруне комитетиниң тускай эртемниг спе-циалистер инженер-техниктиг ажалдакчылары киршкен. Семинарны 4 кезек черге база Дус-Хөл хансонатка эрттирген.

Бо үндүрген чаа Хоойлу-Тываның курунең үндүрүг пунд негелдизинге дүүштүр инспекциязында, ТР-нин семинарга Красноярсктен, Доңгадыр турар хүрээледү

камгалаар талазы-биле куру-не комитетинде, Иштики херектер ламызында, Күш-ажыг болган социал хөгжү-дө ламызында тускай эртем-ниг специалистер киршкен. Семинарга Россияныг болган Сибирг дөңдөлгө алыр тала-зы-биле арга-арыг ажалда-кчыларынын кылып төрүлү турар ажалдагыг талазы-биле кино-чуруктары база көргүскөн.

Моңу мурнунда арга-арыг талазы-биле арга турган чижик-хоойлу актыларын чаа Хоойлула калчаар эде көргө-ниниң дугайында семинарга тодаратын таныштырган. Арга-арыгын калчаар ажалда-кчынын талазы-биле хоойлу-дугайында айткан. Ам моон соңгаар арга-арыг устуотка-рын ажалдакчылар коңгуре чар-лаш, өрттөн доктааларын хоойлула тодаратын-биле ай-тып турар. Оон-биле черге-лештир тус черинг бүдүрүл-

гелериниң эрге-ажыгын кам-галаары база көрдүгөн. Арга-арыг талазы-биле тус чер-иниң республиканың болган Федерация эрге-чагырга ор-ганнарын эргелерин элээн кызыгаарлаан болган арга-арыг ажал-тордугулазын ажалдакчыларын айт-кып шийтирлээри тодар-гай айткан.

Арга-арыг курвалырларч ажалдагыг тус тогаралды көзүлгө төлөшкөн өрттөн улааттары база көрдүгөн. Бистин Тываныс арга-арыг талазы-биле эңне байлак

черлеринг бирөөн. Ону бис-тин ажалдап, камгалап ту-рарымыс ам-даа чогуур яз-гелдегелде, ТР-ниң Арга-арыг ажалдагыг талазы-биле куруне комитети чаа Хоой-луң негелдизинге дүүштүр арга-арыг ажалдагыг та-маарылдагыг организаста-ла, бүдүрүлгелер, ведомствол-биле демнешип турган бис-тин республикага арга-арыг ажалдагыг арга-арыг ажалдакчылар кылып эгелөөн.

Сергей ХЕРТЕК.

Хомду дайыны

ТЫВА ЭКИ ТУРАЧЫЛАРЫНЫҢ ЭРЭС-ДИДИМ КИРЖИЛГЕЗИ

Маадырларга тураскаалды кылыры — хунуң чугула айтыргларынын бирээни

1911 ЧЫЛДЫҢ ОКТЯБРЬ. Да Кылатка Синахыг рево-люцияны ооскуп үнөш, калыңжурларын Цин ди-настияны дүжүр октаан. Ук революцияныг чылдары-биле 1911-1912 чылдары моол тыва улустарын ма-жык-кыдат эжелекчилерге уаур национал-хосталгазын шимчээшкени хайныгып үнөш.

Тыва араттарын 1911-1912 чылдары тура халыкшынын Моол-биле кы-зыгаарлашкан кожуунна-дан эгелеш чоорту бүгү Тываның чоңунуң национал-хосталгазын шимчээшкени болу берген.

Тыва улустун 1911-1912 чылдары национал-хосталгазын шимчээшкенин кол сорулгазы — арат чо-ну кам-хайра чокка хо-дээр салгыны, коңчалыг саарыларын ажаллап, өр-шир-биле бектеп алып тур-ган чижик кыдат салыг-жыларын чурт иштиден үндүр савырыры.

Тывага кожуунуң санай кыдат салыгыжыларын 5 фирмазы болган оларныг элээн каш он бүзүлери тур-ган. Энне хой чоңуг Хем-чик уну, Амбын-нояның тайма чериниң чаны кыдат салыгын кол төлери тур-ган. Тура халыкшын арат-тар кыдат салыгыжыларын чурт иштиден үндүр савы-рып, оларын салыг бүзү-лери бузуп, чок кылып, эд-бараанын үнөш, мал-ма-ганын хунаап ап, алымыл-га үлөп берип турган.

Бичан ол чидиг демисел-дин үзүндө Моолдун Богда-кегөн баштаан чаа чазаан-дан Амбын-ноян Комбу-Дор-жунуң чыгырталыг Хоомду шивээ-зинге быжылганга гарни-зон кыдат шеригин чыгып чылаа шаап, басыры-биле ду-заа дилээн бижиктер кел-ген. Кожуунуң санай Хо-мду баар шериглеринг хавы-рылзааны эгелээн.

Амбын-нояның шеригле-риниң удуруттуучулары мэр-рен Санаа биле чалаа Дан-дугайын 1912 чылдың 7 айныг 5-те бижиктине Хо-мду чооруур шеригин Моол-дан «Барыс-соңгу кызы-гаарын догунадыры-биле» келген тускай чарлык эзу-гаар чыгган бооп турар.

Хоомду дайынын илел-кейгир киржикчи Куулар Лопсанын сактыкшынында «...Бээзи кожуунуңа Моолдан Сандап чагырык-чы деп кижик бижик экеп, Хо-мду шивээзинге быжылганга кыдат шеригин басыр күш бээр дугайында, дилег кыл-ган» дээ.

Танды-Тывазын чагыр-тотус одалагыг бир черге нежези Мэрэн-Чалыг, бү-дүлгөн дараагы Амбын-ноян-га-чурумун айткан чуве. Оон ийаи шеригин мур-нунда доскул, хайыгыч-лары үндүрүп турар апа-ган. Каргырамы олартык, Дүжүржиктен баткан, Ми-наттар чурту Амыр-Шив-дээш Хоомду хемге чедэ бер-диз. Ук хем бурунгаар ак-кан, калбак, терең, алтыг кежери берге хем болду. Бисти мурнап келген дөрбөт шериг хемини ол чарында тур. Эртеннине моолдар бис-ти кожаткыг онгачалар-биле кежире берилер...

Моол шериг чагырамы тыва шериглерге чептес бо-оп чептеси четтележи берген, шеригиниң дайныкы чуруму шыгыраан. Дүне, хунуус чокка алт-малды, аш-чөм-ни, боо-монгуу кадарар кижилерин элчештерин үндү-рүп, соодалашканын, таң-чылыг халыкчыларын, медээ-чилерин үндүктө чок тоюл-лап турган.

Хоомду шивээзинге хал-дашкыныг база каттышкан болза амырлар чаяттын-мас Аааргачыг чаштын-даа, назылдан кыргышкында-даа сурап келир созу — Алай, Илчачан оларын хом-чымчак карактарыг, хөм-чөк холун, талаачыг үнүң кезээде сактып, ол ду-

шериинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

ООН БИНАЙ Овурнуң Тор-галыгың Кыргыс Дамбай-ның командашкыны хавыр-таң дашкаар эки турачылар Хоомду дайыныг эңне эрес-дидим-биле кириш-кенер.

Хоомду дайынын кириш-кен тываларың тодараткан саны 698 кижик болур-дур. Оон ийаи бо сандан даш-каар эки турачы-биле да-йыг киришкен элээн каш бөлүк кижилер база бар. Мынчаанг чамдык мате-риалдарга болган сактыш-кынара бижип турары мпчак нитиниң-биле 1000 хире тывалар Хоомду шивээ-зин барып хосталган бооп турар.

Амбын-ноян Комбу-Дор-жунуң шеригин Самгал-дайлап үнөшкенин дугайы-на Хоомду чеккенниң дуга-йында 1912 чылдың 8 ай 2-де бижикте мынчаар дел-делген: «Танды-Тывазын чагыр-тотус одалагыг бир-чи черге нежези чангы бү-дүлгөн дараагы Амбын-но-ян-га-чурумун айткан чуве. Оон ийаи шеригин мур-нунда доскул, хайыгыч-лары үндүрүп турар апа-ган. Каргырамы олартык, Дүжүржиктен баткан, Ми-наттар чурту Амыр-Шив-дээш Хоомду хемге чедэ бер-диз. Ук хем бурунгаар ак-кан, калбак, терең, алтыг кежери берге хем болду. Бисти мурнап келген дөрбөт шериг хемини ол чарында тур. Эртеннине моолдар бис-ти кожаткыг онгачалар-биле кежире берилер...

Хоомду дайынын кириш-кен тываларың тодараткан саны 698 кижик болур-дур. Оон ийаи бо сандан даш-каар эки турачы-биле да-йыг киришкен элээн каш бөлүк кижилер база бар. Мынчаанг чамдык мате-риалдарга болган сактыш-кынара бижип турары мпчак нитиниң-биле 1000 хире тывалар Хоомду шивээ-зин барып хосталган бооп турар.

Амбын-ноян Комбу-Дор-жунуң шеригин Самгал-дайлап үнөшкенин дуга-йында Хоомду чеккенниң дуга-йында 1912 чылдың 8 ай 2-де бижикте мынчаар дел-делген: «Танды-Тывазын чагыр-тотус одалагыг бир-чи черге нежези чангы бү-дүлгөн дараагы Амбын-но-ян-га-чурумун айткан чуве. Оон ийаи шеригин мур-нунда доскул, хайыгыч-лары үндүрүп турар апа-ган. Каргырамы олартык, Дүжүржиктен баткан, Ми-наттар чурту Амыр-Шив-дээш Хоомду хемге чедэ бер-диз. Ук хем бурунгаар ак-кан, калбак, терең, алтыг кежери берге хем болду. Бисти мурнап келген дөрбөт шериг хемини ол чарында тур. Эртеннине моолдар бис-ти кожаткыг онгачалар-биле кежире берилер...

Моол шериг чагырамы тыва шериглерге чептес бо-оп чептеси четтележи берген, шеригиниң дайныкы чуруму шыгыраан. Дүне, хунуус чокка алт-малды, аш-чөм-ни, боо-монгуу кадарар кижилерин элчештерин үндү-рүп, соодалашканын, таң-чылыг халыкчыларын, медээ-чилерин үндүктө чок тоюл-лап турган.

Хоомду шивээзинге хал-дашкыныг база каттышкан болза амырлар чаяттын-мас Аааргачыг чаштын-даа, назылдан кыргышкында-даа сурап келир созу — Алай, Илчачан оларын хом-чымчак карактарыг, хөм-чөк холун, талаачыг үнүң кезээде сактып, ол ду-

шериинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин болган шеригинг С. Максаржав биле Ж. Дампурсун удурутуп турганнар. Тыва шеригниң командашкыны Лопсан, Дамбай сулар шыгараан-нар. Моол, тыва шериглер бүдүрүп шеригилгэ халда-рынга белеткен турду, боо хире кыдат шериглер кел чоран. Мурнунда ок-боо, улүг шериглер, оон соонда төвөлдер чүдүрген чүлүг чоруп орган. Максаржавтың командашкыны моол, тыва шериглер тулчу кирпкен. Кыдаттар дыма хей кижик-чин чидирген, чүлүктү те-лелерин чыгырткан, ону догандыр камгалап кылып алганнар. Тулчуушкун хуну-ну бадыр уук-сокаал чок уламчылаан. Кежээлнтей моол, тыва шериглер кыдат-тары чылаа шапкан. Артан 5-ле кижизин диригте тулчу алганнар.

Кылат шериглеринг Хо-мду гарнизонунга апар чыг-кан өлчө-чөмөң, аш-чөмөң, аш-хөлү, төвөлдерин бол

